

Pripravimo se na nove volitve

Letos poteče mandatna doba občinskim upravam v goriški pokrajini, prav tako tudi goriškemu pokrajinskemu svetu. Razpisane bodo torej nove volitve in o tem vprašanju se že sedaj mnogo razpravlja v okviru političnih strank. Ne glede na to, ali bodo volitve razpisane v začetku poletja ali jeseni, o čemer je v političnih krogih že nastala ostra polemika, se nam zdi potrebno, da na ta dogodek že sedaj opozorimo slovensko javnost. Mislimo namreč, da se moramo tudi Slovenci temeljito in predvsem pravočasno pripraviti na bližnje volitve, saj gre za resno vprašanje, zlasti če pomislimo, na nove in važne naloge, ki čakajo bodoče občinske uprave zaradi napovedane preureditve zakonodaje o krajevnih ustanovah.

Slovence neposredno zanimajo predvsem volitve v goriški mestni občini in v občinah Števerjan, Sovodnje ter Doberdob. Zelo važne so nadalje tudi volitve v goriški pokrajinski svet.

V mestni občini se bo volilo po proporcionalnem volilnem sistemu, v ostalih treh občinah pa po večinskem sistemu, kar pomeni, da boš prišli do izraza v novih občinskih svetih le dve listi- večinska in manjšinska.

Kako se bodo goriški Slovenci predstavili na teh volitvah? To je seveda odvisno od goriških političnih organizacij, vendar menimo, da te organizacije ne bodo mogle ignorirati zadnjih važnih političnih dogodkov na Tržaškem, ki so našli tolikšen odmev v vsej slovenski zamejski javnosti in tudi v italijanskih krogih. Na Tržaškem se je »Slovenska skupnost« pokazala kot zelo učinkovita oblika političnega in volilnega nastopa. V tej grupaciji so poleg tradicionalnih slovenskih političnih skupin združeni tudi številni nestrancarji, se pravi ljudje, ki niso nikjer organizirani, oziroma se nočejo opredeliti za nobeno od obstoječih političnih skupin, a se hočejo kljub temu politično udeleževati. In ker je takih ljudi zares danes mnogo, je popolnoma pravilno, da je Slovenska skupnost na Tržaškem posvetila temu vprašanju vso pozornost in omogočila, da se vsakdo, ki ima voljo do dela in se strinja s političnim programom Slovenske skupnosti, lahko vsestransko in svobodno udeležuje v njenih vrstah.

Mislimo, da tolmačimo tudi voljo in želje mnogih slovenskih volivcev na Goriškem, če napišemo, da bi bilo nujno potrebno, da bi kmalu, na vsak način že pred razpisom volitev, prišlo tudi na Goriškem do široke koncentracije slovenskih sil in da bi slovenska grupacija, ki je doslej nastopala na volitvah, našla način sodelovanja tudi z novimi, zlasti mlajšimi silami, ki so pripravljeni delati in seveda tudi prevzemati odgovornost za svoje

Strahoten opomin k miru

Spet smo v pustu in prihodnje dni bo marsikdo pozabil na svoje skrbi — ali se bo vsaj trudil, da bi pozabil — in si bo privoščil nekaj brezskrbnosti, veselja in norenja. Nekateri seveda še kar preveč. To je praznik odraslih in otrok, ki s svojo svežo fantazijo in brezskrbnostjo še posebno uživajo. Pa saj je tudi prav, da se tako veliki kot majhni predajo za nekaj dni, zlasti pa še na sam pustni torek, veselju, kajti veselje je potrebno človeški naravi kakor bencin motorju: pomaga človeku, da prenaša življenje tudi tedaj, kadar mu deli udarce, in spomin na vesele ure mu je v tolažbo, kadar pride žalost. V pustnem veselju in norenju se razodeva starodavna modrost, ki je spoznala, da je človeški naravi potrebno, da se vsaj enkrat na leto čisto sprosti. Do te modrosti so se pripopali ljudje že v davnih časih in ne samo na enem koncu naše Zemlje. Mnogi — če ne vsi — narodi na svetu poznajo v tej ali oni obliki vesele v maskah, to, kar mi imenujemo pust, in tudi narodopisje posveča temu pojavu veliko pozornost, v zadnjem času zlasti tudi pri Slovencih, kjer imajo pustne šeme starodavno tradicijo, segajočo v pradednino, zlasti sloviti »korenti«, ki rogovilijo pustni ponedeljek in »orek po štajerskih vaseh, posebno še v Prlekiji in na Dravskem polju, ter »orači«, ki orjejo z lesenim plugom po zasneženih cestah in dvoriščih ter prinašajo rodovitnost polju in živini, za kar seveda pobirajo darove.

STRAŠNI PUSTNI DAN V DRESDENU

Medtem ko v Sloveniji v zadnjih letih še pospešujejo te običaje kot del ljudske folklore in jo skušajo ohraniti kot del stare ljudske kulture, pa v raznih vzhodnih državah nimajo razumevanja za pusta in so ga marsikje popolnoma odpravili. Z velikim pumpom in s kar pretiranim razkošjem pa ga praznujejo ponekod na Zahodu, zlasti na francoski in italijanski Rivieri, kjer prirejajo — n. pr. v Nici ali v Viareggiu — slovite pustne sprevede, ki privabljajo množice gledavcev tudi od daleč in celo iz tujine, da se nasmejejo v časih res duhovitim domislekom in izvirnim ogromnim figuram iz gume in papirnate mase.

Edino evropsko mesto, kjer pa je pustni torek dan žalosti, ker vzbuja strašne spomine, pa je Dresden v Vzhodni Nemčiji. Tam se bodo letos na pustni torek nehote spominjali »strašnega pustnega torka« pred dvajsetimi leti — 1. 1945 —, ki je sicer padel na drug dan kot letos, namreč na 13. februar. Bili so zadnji meseci vojne in prebivalstvo Dresdenu, kateremu je bilo do tedaj prizanešeno z bombardiranjem, je že upalo, da bo srečno preživel še tiste mesece, ki ga ločijo od konca, saj je bilo že vsakomur jasno, da lahko traja vojna le

še kak mesec. Toda prišel je tisti tragični pustni torek in prinesel Dresdenu najhujši udarec med vsemi nemškimi mesti. Angliško in ameriško letalstvo sta izvedli ta in naslednji dan na to mesto najsilovitejši letalski napad druge svetovne vojne, ki je zahteval celo več žrtev kot atomska bomba v Hirošimi. Poimenovali so ga »letalska akcija Clarion«.

9000 bombnikov je v več valovih z nekaj urnimi presledki obsulo mesto, v katerem je bilo poleg 600.000 prebivalcev tudi še nad pol milijona beguncev iz drugih že prej bombardiranih mest, z bombami vseh kalibrov, tudi do 4000 kg težkimi, in z zažigalnimi ter fosfornimi bombami. Dan je potekel še mirno; posebnemu pustnemu veselju se prebivalstvo seveda ni predajalo, razen morda otrok. Toda ob 21.15 so zadonele alarmne sirene in okrog 22. ure se je začel pekel. Pol ure je trajal prvi napad 800 angleških letal in v teh 30 minutah je padlo na središče mesta 650.000 zažigalnih in fosfornih bomb in neznano število eksplozivnih bomb. Na tisoče hiš je gorelo in ljudje so kot blazni bežali na vse strani, da bi se rešili iz plamenov. Na stotine jih je dirjalo po ulicah kot žive bakle, dokler se niso zrušili in umrli. Kdor je mogel, se je rešil na levi breg Elbe, v tamkajšnje parke. Na desetisoče ljudi se je gnetlo tam in drgetalo v nočnem mrazu, mnogi komaj napol oblečeni, zlasti bolniki, porodnice, ki so morale same bežati iz porodnišnic, in ranjenci.

Toda dve uri in pol po prvem je sledil drugi napad, ki je trajal 35 minut. Izvedlo ga je 1350 ameriških »letečih trdnjav«. Pri tem napadu se je spremenila glavna železniška postaja v kup železja, opeke in kamenja, z njo vred pa tudi vsa tista četrt. Toda enako strašen udarec je veljal človeški masi, ki se je skrivala v parkih na levem bregu Elbe. Eksplozivne in zažigalne bombe so padale naravnost v gnečo. Z neba je lil dež gorečega fosforja in so se sipale zažigalne bombe v obliki paličic in kar prebadale telesa na tleh. Nato so pridvela še lovski letala in mitraljirala ljudi. Istočasno so druge jate letal še enkrat bombardirale mestno središče, ki se je spremenilo v razvaline.

MESTO JE GORELO PET DNI

Ljudje so bežali še dalje v predmestja, toda tretji napad, ki se je začel ob 11. uri na pepelnico in je trajal spet 30 minut, je veljal ravno predmestjem in okolici; 1100 ameriških bombnikov je sistematično rušilo predmestne okraje in lovski letala so švigala nad bežečimi ljudmi na cestah in poljih in jih obstreljevala.

Točnega števila mrtvih še zdaj niso ugotovili in ga nikdar ne bodo. Tako nemški

RADIO TRST A

• NEDELJA, 28. februarja, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Sonce in dež v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pripovedka o Cerkniškem jezeru«. Napisala Desa Kraševc. Igra RO., vodi Stana Kopitar; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Urednika Mitja Volčič in Dušan Černe; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.00 Znani pevci: Ornella Vanoni; 15.30 »Rad:ografija nekoga odvetnika« Nicola Manzarija, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Jože Peterlin; 18.30 Kino, včeraj in danes, pripravil Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklore - Niko Kuret; »Pratika za prvo polovico marca«; 21.00 Vabilo na ples; 22.10 Klasična simfonija.

• PONEDELJEK, 1. marca, ob: 11.45 Naš jukebox; 12.15 Niko Kuret - »Pratika za prvo polovico marca«; 17.20 Lepo pisanje, vzorci in zgledi mladega rodu, pripravil Robert Petaros; 18.30 Koncertisti naše dežele. Pianist Gianfranco Plenizio; 19.15 Plošče za vas; 20. quiz oddaja; 20.35 Wolfgang Amadeus Mozart: »Carobna piščal«, opera v dveh dejanjih.

• TOREK, 2. marca, ob 11.45 Mali ansambli; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Italijansčina po radiu; 18.30 Sodobna simfonična glasba; 19.15 Radijska univerza (Tone Penko) Kraška flora: »Tržaški zaspanček«; 20.35 »Kulturna prireditev v Novi Črni mlaki« (Pavel Golja). Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.20 Pustni ples.

• SREDA, 3. marca, ob: 11.35 Radio za šole (za I. stopnjo ljudskih šol); 12.15 V Trstu pred sto leti; 13.30 Prijetna srečanja, izbor motivov in izvjavcev; 17.25 Radio za šole (za I. stopnjo ljudskih šol); 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 20.35 Simfonični koncert orkestra RAI iz Rima, vodi Dean Dixon. V odmoru - Knjižne novosti (Josip Tavčar) Mario Soldati: »Le due città«.

• ČETRTEK, 4. marca, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijansčina po radiu; 17.35 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Krst pri Savici; 20.35 »Veter s Pampes«. Radijska fantazija Marija Mavra. Igra RO., režira Jože Peterlin. Delo je bilo priporočeno na lanskem natečaju RAI-a Italijanske Radiotelevizije za izvirna slovenska radijska dramska dela.

• PETEK, 5. marca, ob: 11.35 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.25 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol); 18.30 Slovenski solisti; 19.00 Italija in južni Slovani (Miloš Vauhnik); 19.30 Postni govori - Msgr. Jakob Ukmar: »Uvodni govor — postni čas kot posebna prilika za dela usmiljenja«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.30 Znanost in tehnika - Edi Košuta: »Jezikovna analiza z elektronskimi stroji«.

• SOBOTA, 6. marca, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Okno v svet; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 17.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 19.15 Družinski obzornik; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Slovenski oktet; 21.00 Postne legende - Marijan Vouk: »Četrta modri«; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

28. februarja, nedelja: Roman, Just
1. marca, ponedeljek: Zorko, Albin
2. marca, torek: Pust, Janja
3. marca, sreda: Pepelnica, Milena
4. marca, četrtek: Kazimir, Mislav
5. marca, petek: Bogo, Friderik
6. marca, sobota: Danica, Breda

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Pogajanja za kulisami

Položaj v Vietnamu postaja po desetem državnem udaru v par mesecih vedno bolj zamotan. Združene države in ljudska republika Kitajska merita tam svoje moči kot nekoč v Koreji. V zadevo se je vpletel še Kosigin, ki je obljubil severnemu Vietnamu vojaško pomoč. Nevarnost vroče vojne se je vedno bolj bližala.

Pred dnevi se je pa zvedelo, da sta se v Varšavi tajno razgovarjala ameriški in kitajski veleposlanik. Zadnjikrat sta bila skupaj ta dva diplomata 25. novembra. Razpravljala sta o razstrelitvi kitajske atomske bombe. Na zadnjem sestanku sta pa govorila o položaju v Vietnamu. Potankosti pa seveda niso znane. Sestanek med kitajskim in ameriškim veleposlanikom je bil že stoštiriindvajseti. Pri vsej stvari je zanimivo dejstvo, da medtem ko padajo v Vietnamu ameriški vojaki kot žrtve sovraž-

nosti med Ameriko in Kino, se pa obe državi za kulisami pogajata. Preprosti človek se vprašuje, ali ne bi bila mogla pogajanja privedi do pametnega zaključka, še preden je padlo toliko žrtev?

V zvezi z Vietnamom je imel v torek tudi sovjetski poslanik Vinogradov daljšo konferenco s francoskim predsednikom De Gaulleom. Obe državi sta namreč naklonjeni predlogu, naj razp'ete položaj na Daljnem Vzhodu posebna mednarodna konferenca. Podoben predlog glede tega je dal tudi glavni tajnik Organizacije združenih narodov U Thant.

Ob robu teh pogajanj zapazimo, da Johnson nima tako spretnih rok v nategovanju tankih nitk svetovne politike, kot jih je imel Kennedy. Ameriške bombe, ki so padale pred Kosiginovim nosom na vietnamsko ozemlje, so nehote zblížale Moskvo s Pekingom. Po drugi strani se je pa dvignil De Gaullov ugled, ki neprestano poudarja, da je ameriška politika v vodstvu zapadnega sveta odpovedala in da je treba ustvariti združeno Evropo kot tretjo silo. Tudi pod tem vidikom je treba presojati tajna pogajanja v Varšavi.

Beran v Rimu

V petek popoldne je pripotoval z letalom iz Prage v Rim praški nadškof, sedaj kardinal Josip Beran. Novi cerkveni knez je prestal 16 let nacističnih in komunističnih taborišč, zaporov in preganjanj.

Njegov življenjepis je kratek, a prepovn mučeništva za vero in svobodo. Msgr. Beran je bil rojen pod revno streho v Plznu leta 1888. V duhovnika je bil posvečen leta 1911. Po raznih dušnopastirskih službah je bil imenovan za rektorja bogoslovja v Pragi, ker je zaslovel po svojih teoloških študijah. Ob nemški okupaciji se je uprl nasilnikom, ki so ga tri leta vlačili po taboriščih, dokler ni končal v zloglasnem Dachau. Tam se je na vso moč trudil, da je lajšal mučeništvo mnogih sobratov, tudi Italijanov. Po končani vojni se je vrnil v Prago, kjer je po smrti kardinala Kasparja leta 1946 zasedel nadškofijsko stolico. Češkoslovaška vlada mu je podelila za njegovo junaško zadržanje med vojno najvišja državna odlikovanja.

Pogumni nadškof je tudi zdaj branil pravice in svobodo vernega človeka. Kljub vsem prejšnjim priznanjem ga je nova vlada leta 1949 konfinirala v njegovi rezidenči. Dve leti nato je bil pregnan v samotni grad Rosmital in potem v vasico Nove Rise, kjer je dejansko živel kot jetnik. Svoje cerkvene službe ni smel opravljati. Šele leta 1962 je bil formalno oproščen, toda živeti je moral v nekem skritem samostanu. odrezan od sveta.

Po dolgih pogajanjih z Vatikanom je pristala praška vlada na to, da sme odpotovati, zdaj že kot kardinal, v Rim. Ne sme se pa več vrniti v Prago. Naslov češkega primata bo še obdržal. Za njegovega namestnika na nadškofijskem sedežu je pa že imenovan po dogovoru med Vatikanom in Prago msgr. František Tomašek. Toliko let preganjanega nadškofa je papež Pavel VI. prisrčno objel, ko ga je sprejel v posebni avdijenci. Nadškofu, ki je prišel v Rim skoro brez vsega, je daroval zlat naprsni križ.

Msgr. Beran bo opravljal v Rimu službo kurijskega kardinala. Upati je, da pomeni ta, čeprav šele neznan korak, napredek k izboljšanju odnosov med sv. stolico in Češkoslovaško republiko.

V četrtek je papež slovesno ustoličil 27 novih kardinalov.

Strahoten opomin k miru

(Nadaljevanje s 1. strani)

kot angleški viri pa cenijo, da je našlo smrt na tisti pustni torek in na pepelnico v Dresdenu nad 220.000 ljudi. Od 35.000 stanovanjskih hiš jih je bilo nad 28.000 porušenih in požganih, 13 kv. kilometrov mestne površine je bilo popolnoma uničeno. Mesto je gorelo šest noči in pet dni. Uničeni so bili tudi neprecenljivi umetniški zakladi, ker je veljal Dresden kot umetniško središče Nemčije. Ker take množice mrličev niso utegnili pokopati, so jih zložene na kupe polivali s bencinom in sežigali.

Zavezniki so letos, ob 20-letnici tega napada na Dresden, priznali, da je imelo to bombardiranje predvsem ustrahovalni značaj. Izvedli so ga, namesto da bi vrgli atomsko bombo. S tem napadom so hoteli pospešiti konec vojne.

Ko se te dni nemški tisk spominja tiste katastrofe, soglašja v odločnem hotenju: »Nikoli več vojne!« Dvajsetletnica strahotnega pustnega torka v Dresdenu naj služi vsemu svetu kot strahoten opomin k miru, zlasti pa obema strankama v vietnamskem sporu, kjer spet padajo bombe in gore mesta in vasi.

PRIPRAVIMO SE NA NOVE VOLITVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

udejstvovanje. Za slovensko stvar bi namreč bilo zelo škodljivo, če bi pri obravnavanju teh vprašanj koga vodili kakšni predsodki, kakšni stari spori in računi ali pa kakšna osebna gledanja. Mlajši volivci — in na te je treba vsekakor računati — se za takšne stvari ne zanimajo. Mladina ima predvsem rada akcijo, ne pa premlevanje dogodkov iz pred 30 ali še več let, kar že spada v zgodovino. Od rešitve teh vprašanj bo po našem globokem preprianju v veliki meri odvisen tudi izid bližnjih upravnih volitev.

D. L.

Gostovanje ljubljanske Drame

Prejšnjo soboto in nedeljo je gostovala v Kulturnem domu ljubljanska Drama z Albeejevo dramo »KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF?«

Ameriški avtor je osvetlil v tem delu dva zakonska para, ki prebijeta noč skupaj. To je četvorica ljudi, napol pijanih, napol bolečnih, ki mučijo drug drugega in s tem dogajanje zapletajo in razpletajo. Zavestno in podzavestno se posebno starejši par Martha-George zblížujeta in oddaljujeta, bijeta in ljubita. Običajni trikot nastane v slí in strasti in ne morda kot v dramí preteklosti, iz ljubezni. V tem je drama sodobna. Supercivilizacija ustvarja praznoto v človeku in če ta človek nima močnih etičnih temeljev v sebi, bo vedno spet iskal nova doživetja in potešenja, ki pa so min-

SMRT DOBREGA MOŽA

Pri Sv. Ivanu v Trstu je umrl prejšnji petek g. Anton Cerkvénik. Vsa povojna leta je bil uslužbenec na trgovski srednji šoli. Imel je dober značaj in je bil vedno pripravljen pomagati, kjerkoli je bilo treba. Doživel je 65 let.

Zaradi svoje zavednosti in dobrote je bil zelo priljubljen, kar je dokazal tudi njegov pogreb. Udeležili so se ga ravnatelj in dijaki njegove šole. Družini izražamo iskreno sožalje.

Novice po svetu

Italijansko ustavno sodišče je razsodilo, da se morajo preiskovalni sodniki in državni pravdniki v svojih preiskavah držati reformnih določil, ki jih je sprejel parlament l. 1955 in ki jamči obrambi sodelovanje pri takih preiskavah. S tem se poveča pravica obrambe v predhodnih preiskavah, kar so doslej preiskovalni sodniki in javni tožilci v mnogih primerih onemogočali.

Seksualni zločinec Mario Primi, ki je zadaljil svojo 14-letno sestrično Ado Spadaro, ki se mu ni hotela vdati, nato pa vrgele njeno truplo na smetišče, je bil obsojen od sodišča v Trstu na 26 let ječe. Javnosti se je zdela kazen prenizka, zlasti glede na možne amnestije, s katerimi mu bo še zmanjšana.

Z novim državnim udarom brez preliivanja krvi je bil ob koncu prejšnjega tedna v Saigonu vržen general Hanh. Toda napravili so ga za »potujočega veleposlanika«. Zmeda traja naprej.

Grafiki trgovinskih tiskarn v Italiji (ki tiskajo tudi ilustrirane in druge tednike itd.) so podpisali novo kolektivno pogodbo, ki določa 9% zvišanje prejemkov, znižanje urnika na 44 ur tedensko in razne druge izboljšave, n. pr. glede dopustov.

Jugoslavija je podpisala z Avstrijo sporazum v zaposlevanju jugoslovanskih delavcev v Avstriji, in o njihovem socialnem zavarovanju.

9. marca se bodo začela pogajanja za pridružitve Avstrije Evropski gospodarski skupnosti.

ljive in dvomljive vrednosti, ter mora končno ugotoviti, da je praznina v njem še hujska kot prej.

Odlična režija Mileta Koruna je premišljeno vodila četvorico po prizorišču in do zadnjih malenkostih stopnjevala situacijo. Razen tega pa so nam gostje pokazali odlično igro, tako da so gledavca potegnili s seboj, da jim je sledil do najmanjšega izraza. Posebej je ustvarila Duša Počkajeva podobo Marthe, ki je živela do poslednjih odtenkov življenja. Enako je bil izredno prepričevalen, včasih igrivo sproščen, pa spet demonsko strupen George Jurija Součka. Tudi Marija Benkova je imela manj hvaležno vlogo v Honey in vendar jo je vse skozi prepričljivo podala. Danilo Benedičič pa je sicer z neko skromnejšo izrazno močjo, vendar prepričljivo odigral Nicka.

Celotna predstava je pokazala visoko raven slovenske gledališke umetnosti. Žal nam je bilo le v toliko, da niso prišli gostje s kakim delom, ki bi si ga lahko ogledala naša madina, saj prav ona potrebuje kulturne samozavesti, ki bi jo brez dvoma dobila ob vrhunskem gledališkem ustvarjanju ljubljanske Drame. Ko si želimo takih gostovanj, bi želeli, da bi imeli tisti, ki odločajo o gostovanjih, tudi posluš za to in da ne bi bilo treba opozarjati, da obisk ni primeren za vse.

Denar in ženske

Po navadi govorimo o bogatih moških spola, kot da bi ne bilo med ženskami precejšnje število bogatink. Nekatere celo prekosijo po debelih mošnjičkih svoje moške tovariše.

Med temi je devet takih z zlatimi zakladi. Vrsto odpira holandska kraljica Julijana. Po svoji materi Viljemini je podedovala velkansko premoženje, ki je izviralo iz bogatih rudnikov v Katangi in iz gumi-jevih plantaž v Indoneziji. Julijana je dedščino tako pomnožila, da cenijo danes njeno premoženje na 37 milijard lir.

Na drugem mestu bogatink je žena umrlega Aga Kana Yvette Labrousse. Nekoč je bila revna pariška šivilja. Slovela je kot lepota in je bila izbrana leta 1930 za »mis Francijo«. Kot tako jo je neizmerno bogati izmaelitski Aga Kan vzel za četrto ženo ter ji je zapustil vse premoženje, ki znaša v lirah 250 milijard.

Tretja v tej zlati vrsti je angleška kraljica Elizabeta. Njena letna plača znaša 750 milijonov lir. Ima pa še zasebno premoženje v obširnih zemljiščih, palačah in draguljih, kar se ceni na približno 150 milijard naših lir.

Na četrtem mestu je najlepša izmed milijardark. Liana Jrujo, vojvodinja d'Alba, ki ima »samo« nekaj nad 120 milijard premoženja.

V zlati lestvi je na petem klinu Američanka Nanette Vanderbilt. Pred enim letom se je poročila z navadnim narednikom. Ker pa je še mladoletna, mora še eno leto počakati, da ji pripade dedščina kakih 120 milijard.

Nekaj manj kot sto milijard je v blagajnah in v največjih konjušnicah na svetu, ki so last bogatinke Suzane Volterra. Sledi ji Barbara Hutton, ki se je že štirikrat razporočila, kar kaže, da ji tudi njene milijarde ne prinašajo sreče.

Slovenska skupnost na Koroškem

Za dne 14. marca so razpisane deželne volitve na Koroškem. Posebne važnosti so za slovensko manjšino, ki si utegne priboriti nekaj svojih zastopnikov v deželni zbor. Leta 1949 so se koroški Slovenci predstavili pri volitvah razdeljeni v dva tabora, v krščansko ljudsko stranko in v demokratično fronto. Priborila pa si ni nobena svojega sedeža. Od takrat dalje so pristaši prve skupine oddajali svoje glasove avstrijski krščansko socialni stranki, pripadniki bivše »fronte« pa socialnim demokratom. Oboji so seveda zapostavljali slovenski manjšini vse podpore in pravice.

Po 16 letih so se pa naši koroški rojaki odločili, da ne bodo oddajali več svojih dragocenih glasov nemškim strankam — kot mnogi Slovenci pri nas italijanskim — in so sklenili nastopiti pri bližnjih volitvah z listo »Koroška volivna skupnost«. Tak sklep je sprejelo v nedeljo sto zaupnikov koroških slovenskih katoliških organizacij.

Slovenske levičarske organizacije, ki so doslej volile avstrijske socialiste, pa so se odločile, da jih bodo volile tudi zanaprej.

RAJAKOVIČ PRED SODNIKI

V procesu na Dunaju so dokazali bivšemu SS-ovskemu majorju Erichu Rajakoviču, pred leti bivajočemu v Trstu, da je vedel, kaj čaka 84 holandskih Judov, katere je dal v avgustu 1942 deportirati.

Med prvih deset največjih bogatink sveta prištevajo tudi bivšo ameriško poslanko v Rimu Klaro Booth-Luce. S svojimi milijardami je podprla kandidaturo generala Eisenhowerja za ameriškega predsednika. Njena veleposlaniška plača ji je služila le za dnevni drobiž.

Poleg naštetih žive v kupih milijonov še številne druge ženske v Južni Ameriki in tudi v Vzhodni Aziji. Toda pri teh gre le za milijone, kar pomeni v tej vrsti ženskih bitij že malenkost.

»RANGER« NA LUNI

V soboto je priletel na luno ameriški fotografski satelit »Ranger 8«. Preden se je raztreščil, je oddal na odletno postajo v Pasadeni 7500 fotografij luninega površja. Posnetki so zelo jasni in kažejo, kakšna je sestava zgornjih plasti na luni.

Znanstvenik Kuyper sodi, da so tla prekrita z zelo redkim prahom, več metrov na debelo. Gostota teh plasti znaša komaj eno desetino vodne gostote. Ta prašna plast pa pokriva nešteteve limate in votline, ki predstavljajo veliko nevarnost za bodoče pristajanje vesoljskih letal.

»Rangerjev« polet pomeni za astronomsko vedo in za astronautski razvoj zelo velik napredek.

DR. MARJAN BRECELJ V TRSTU

V četrtek sta bila na obisku v Trstu podpredsednik poslanske zbornice SR Slovenije dr. Marjan Breclj in član tajništva GO SZDL Slovenije, zvezni poslanec Bojan Lubelj. Na povabilo začasnega odbora za upravo Kulturnega doma sta prisostvovala predstavi komedije »Lipe za luno«. V imenu odbora ju je pozdravil dr. Frane Tončič.

Obiskala sta tudi sedeže raznih slovenskih kulturnih organizacij med njimi študij ko knjižnico.

Tržaškega

Vse mesto v obrambi ladjedelnice

Trst že dolgo ni videl tako mogočne manifestacije, kakršna je bila v torek, 23. t. m., ko so sindikalne organizacije proglasile splošno 24-urno stavko in priredile veliko protestno zborovanje na Goldonijevem trgu. Vse mesto se je takorekoč dvignilo kot en sam mož v obrambo velike ladjedelnice Sv. Marka, kateri grozi nevarnost, da bo po 135 letih obstoja ukinjena. Petletni državni gospodarski načrt namreč predvideva, da bo zmogljivost celotne ladjedelniške industrije v državi, ki danes znaša 800 tisoč ton letno, v prihodnosti letno znašala le 500 tisoč ton, zaradi česar bi morali ukiniti več ladjedelnic, med njimi tudi ladjedelnico Sv. Marka v Trstu.

Gospodarski in sindikalni krogi, kot tudi celotno prebivalstvo Trsta in pokrajine, se zato hudo zaskrbljeni, ker se zavedajo, da je ladjedelniška industrija steber celotnega gospodarstva mesta in bližnje okolice. Zato bi ukinitve Sv. Marka povzročila hudo in nepopravljivo škodo vsemu tukajšnjemu gospodarstvu, ki že tako zaostaja za gospodarskim razvojem v državi.

Računajo, da se je protestnega zborovanja na Goldonijevem trgu udeležilo 30 tisoč oseb, od katerih so mnogi nosili transparente z napisi, kot na primer: »Roke proč od Sv. Marka«, »Ne prosimo miloščine, ampak želimo delati«, itd.

O tem perečem vprašanju je razpravljal tudi deželni svet na seji v sredo, za četr-

tek pa je bila sklicana izredna seja tržaškega občinskega sveta. Župan Franzil je že prej izjavil, da bo celotna njegova uprava odstopila, če se bo izkazalo, da bo ladjedelnica Sv. Marka resnično ukinjena. Splošne stavke so se iz solidarnosti udeležili tudi trgovci, tako da je v torek bilo mesto prazno in nerazsvetljeno. Prekinjen je bil tudi tramvajski in trolebusni promet. Vse šole so bile zaprte. Kot dokaz demokratske zrelosti naj navedemo, da ni bilo nobenega incidenta.

BOMBA PROTI TRŽAŠKI KD

V torek zvečer so nastavili »neznanci« v vežo palače Diana na trgu S. Giovanni, v kateri je pokrajinski sedež Krščanske demokracije, grobo izdelano bombo iz papirja z vžigalnikom, nekako veliko petardo, ki se je sicer vžgala, ni pa eksplodirala. Tlečo bombo so pravočasno opazili. Policija je uvedla preiskavo, ki do hipa, ko to pišemo, še ni privedla do odkritja pravih krivcev.

Vendar se lahko reče, da gre tudi tokrat za zločinsko dejanje skrajnežev, ki v zadnjem času vedno pogosteje posegajo po bombah, da bi dali izraza svojim »čustvom«. Bomba v Genovi, bomba v Rimu, celo proti Vatikanu, bomba v Trstu... Zdi se, da bi radi pahnili ti skrajneži (zelo verjetno gre za skrajno desnico) Italijo spet v psiho in negotovost, kot sta zavlada po prvi svetovni vojni in v kateri se je lahko razvil fašizem. Gotovo se vdajajo upanju, da bo psihoza terorja ter negotovosti, hkrati z gospodarsko krizo, vzbudila vtis, da je italijanska demokracija odpovedala in da ni kos položaju. To pa naj bi pospešilo razvoj novega fašizma.

V Trstu je podžgalo te desničarske skrajneže k temu, da so posegli po takem zločinskem sredstvu političnega boja, kot je bomba, gotovo tudi dejstvo, da so demokratske skupine sredinske levice in predvsem Krščanska demokracija, sklenile sporazum s Slovensko skupnostjo za pokrajinsko upravo in za upravo v devinsko-nabrežinski občini. Ta sporazum je bil grenak požirek za italijanske šoviniste in desničarje. Proti njemu so ščuvali z intrigami, ki niso imele uspeha, enako kot ne kampanja v nacionalističnem in desničarskem tisku, zato pa hočejo zdaj naščuvati italijansko tržaško javnost proti njemu s plakati in — kot kaže dogodek v palači »Diana« — tudi s terorističnimi sredstvi. S tem pa le dokazujejo, da je doživela na političnem terenu njihova hujskajoča kampanja neuspeh.

NOVI SEDEŽ NABREŽINSKE POSOJILNICE

V sredo so v Nabrežini slovesno odprli nove prostore Kmetijske in obrtniške posojilnice. Novi sedež domačega denarnega zavoda je blagoslovil župnik Srečko Rejc, predsednik posojilnice Josip Terčon pa je v pozdravnem nagovoru orisal zgodovino zavoda in njegovo sedanje delovanje. Župan Drago Legiša je predsedniku in odbornikom čestital za doseženi uspeh in pouda-

ril važno delo, ki ga opravlja posojilnica v korist gospodarskega napredka občanov.

Slovesnost, ki so se je udeležili predstavniki oblasti in drugih denarnih zavodov, se je zaključila z okusno pripravljeno zakusko. Sedaj ima nabrežinska posojilnica zares dostojen in primeren sedež, kar bo gotovo koristilo njenemu bodočemu delovanju.

MLADI RAZSTAVLJAJO V KULTURNEM KLUBU

Umetniški krožek Slovenskega kulturnega kluba je odprl v soboto v ulici Donizetti slikarsko razstavo svojih članov. Ob tej priliki je spregovoril slikar in umetnostni kritik Milko Bambič o tem, kako naj presojamo moderno umetnost. Vsi mladi slikarji, ki so delno akademiki, delno pa dijaki višjih srednjih šol, so učenci prof. Černigoja. Razstava učinkuje zelo prijetno in kaže smisel in veselje mladih ljudi tudi do umetnosti, kar je toliko bolj razveseljivo, če pomislimo, kako je v mnogih danes čut za duhovne vrednote otopel.

Razstava bo odprta tri tedne, nato pa jo bodo prenesli še v nekatere druge kraje.

Beneška Slovenija

Špeter Slovenov:

MALO DELA IN VEDNO MANJ OTROK

Po naši sosesčini smo že dalj časa pričeli dvema pojavoma, ki izpodrivata naš obstoj. Prvi je že tolikrat opisovano slabo gospodarsko stanje po vseh naših vaseh. Mladi ljudje so še vedno prisiljeni pripravljati svoje punkeljčke in se odpravljati v tuji svet s trebuhom za kruhom! Posebno naša dekleta požirajo drugi kraji in mesta, kamor se hodijo vdinjati kot dekleta ali kaj podobnega. Le malo priložnosti se jim nudi, da bi mogle najti zaslužek v domačem kraju.

Nekaj malega možnosti se jim je odprlo v Špetru. Ni dolgo tega, kar je začela obratovati mehanična pletilnica za volnene majice. Na delo so za sedaj sprejeli le deset deklet. Upajo pa, da se bo moglo podjate razširiti in da bo potrebovalo več ženskih moči. Da bi le bilo res!

Po drugi strani nas pa skrbi, ker je po naših družinah vedno manj otrok. Pogosto se bere, kako stare korenine še žive po naših vaseh. Toda mladine ni, mladine! Postali bomo rod starih ljudi, če bo šlo tako naprej. Za primer pokažemo samo na Gorenji Barnas. Pri ljudskem štetju leta 1951 so tam vpisali kot navzoče prebivalce 114 oseb. Danes se je pa števililo otrok tako znižalo, da so morali zapreti celo otroški vrtec. Kar jih je še, so jih začeli z avtobusom voziti v vrtec v Ažlo. Količkor je ukrep občinske uprave hvalevreden, vendar je naša skrb za bodočnost tudi upravičena.

Ukve:

NESREČA ALI SAMOMOR

Prejšnji četrtek proti deseti uri zvečer se je pripetila na glavni cesti pri Ukvalh čudna nesreča. Iz Pontebe je vozil svoj avto proti Trbižu 23-letni uradnik Comandini iz Trbiža. Pred vasjo je opazil nekega moža, ki je hodil ob strani ceste. Komaj ga je voznik zagledal, se je samotni pešec nenadno zaletel v prednji del avta. Vozilo ga je povleklo kakih dvajset metrov daleč, narkar ga je vrglo na sredo ceste, kjer je oble-

NOV ODBOR PROSVETNEGA DRUŠTVA «IGOR GRUDEN» V NABREŽINI

V nedeljo zjutraj so se sestali v dvorani »Igo Gruden« člani prosvetnega društva za izvolitev novega odbora. Po kratkem poročanju predsedniku Rudiju Pertotu, odhajajočemu predsedniku Rudiju Pertotu, so bila perbrana imena predlaganih odbornikov, ki so jih udeleženci soglasno odobrili. Predsedniško mesto je sprejel Sergij Radovič, medtem ko so novi odborniki slovenski srednješolci, prav tisti, ki so na letošnji Prešernovi proslavi v Nabrežini pokazali toliko vneme in volje do dela. To vliva mnogo upanja, da se bo mladina končno otresla otopelosti, kar dokazuje še posebej nakazani program. Ze'ja vseh je, da bi se društvo vzporedilo s podobnimi ustanovami na Tržaškem, prirejalo predavanja, nastope in razne družabne večere. Te namene in prizadevanja pa je treba podpreti s priznanji in udeležbo, da bo mladina imela zadoščenje za svoje delo.

Med zasedanjem je spregovoril tudi bivši župan Škrk, ki je omenil pereč problem nove kulturne dvorane v Nabrežini, sedanji župan Drago Legiša pa je označil kulturno udejstvovanje kot sredstvo za poživitev slovenskega duha in preprečevanje asimilacijskega razvoja slovenske skupnosti v občini. Spodbudne besede novemu odboru so dali še drugi udeleženci.

Pričetek svoje nove dejavnosti pa je odbor proslavil s popoldansko plesno čajanko, na kateri je prijetno zaigrala skupina »5 FANS« iz Trsta.

B. P.

Pevma:

MARSIKAI SE MANJKA

V naši predmestni vasi manjka še marsikatero javno popravilo, katero je občina že davno obljubila, da bo izvršeno. Prejšnji teden je podrezala na županstvu posebna delegacija v ta namen.

Se vedno je odprto vprašanje, kje naj bi stalo novo pokopališče. Pravijo, da se je tehnični urad odločil za prostor naravnost v smeri od sedanjega pokopališča proti Soči, blizu novozgrajenih hiš. Treba se bo vdati v daljši ovinek ali pa brozgati po blatu čez travnike.

Prav tako se mora dokončno urediti javna razsvetljava, ki je zdaj precej slaba. Le na ovinkih nad cerkvijo je nekoliko boljše, a se je moralo dogoditi nekaj nesreč, preden so cesto bolj razsvetlili. Upamo, da bodo občinski možje poskrbeli tudi drugod po vasi za enako razsvetlavo. Prejšnji teden so mestni delavci že pripeljali na prostor pred šolo cementne opornike za luči.

Se vedno so pa ostali nepokriti kanali ob cesti od cerkve navzdol. Menda ne bo potrebno čakati, da bi si tudi tukaj kdo pomil noge. Tu je naštetih le nekaj primerov, ki čakajo, da jih občina uredi.

- Kanalška dolina

žal ves krvav. Iz njegovih osebnih listin so dognali, da je ponesrečenec 31-letni Franc Jannach iz Ukev. Prenesli so ga brž na njegov dom, kjer je pa kljub takojšnji zdravniški pomoči izdihnil, ker je imel prebito lobanjo.

Kozica:

NASI HUDOURNIKI

Po naših krajih smo že zdavna vajeni, da ob vsakem deževju potoki in hudourniki narastejo in povzročajo s poplavami veliko škodo po že tako peščenih njivah. Za naše gorsko gospodarstvo je zato prvi pogoj ureditev hudournikov, če ne, je zastoj govoriti o izboljšanju kmetijstva okoli naših gorskih vasi.

Zadnje čase so se, kakor kaže, tudi oblasti malo zganile v tem pogledu. Furlanska ustanova za gorsko gospodarstvo je prejela te dni sporočilo iz Rima, da je vlada nakazala 12 milijonov lir za ureditev struge reke Kozice. Hidravličnih del se bodo najprej lotili pri kraju Čamur. Potrebna so pa še marsikje drugod, toda milijoni manjkajo.

Torlan:

KAMNOSEŠKA ZADRUGA

Gospodarske težave torlanskih kamnarjev še niso odstranjene. V nedeljo so se zato zbrali vsi obrtniki te stroke na posvet. Navzoč je bil tudi predsednik obrtne zveze Furlanije, ki je v svojem poročilu orisal težave, ki hromijo to redko gospodarsko dejavnost v naših krajih in ki vendar daje kruha precejšnjemu številu naših družin. V prvi vrsti gre za davek IGE, medtem ko se plačuje tega davka za dragoceni marmor le 0,80 od sto, zahtevajo za naš kamen, slabše vrste, takozvani »piacentino«, kar 4%. Na pritisk od raznih strani je finančna uprava privolila v odlog za plačilo, toda le začasno.

Drugi vzrok hiranja te dejavnosti izvira iz zastarelega načina obdelovanja. Navzoč kamnoseki so končno sklenili, da bodo ustanovili kamnoseško zadrugo, ki bo brala koristi te obrti.

OBCINSKI SKLEPI

Na zadnji občinski seji so sprejeli mestni odborniki več sklepov, ki se tičejo proračuna za leto 1965 in občinske uprave. Med drugimi predlogi so odborniki potrdili tudi dodatne stroške za slovenski otroški vrtec v Podgori.

Zupan je poročal tudi o poteku razgovorov za povezavo Gorice s hollandskim mestom Venlo kot s svojim »dvojčkom«. Take vrste povezav dveh mest s sorodnimi značilnostmi zgodovinskega, gospodarskega in kulturnega značaja so prišle v navado po vojni. Mesto Venlo šteje 60 tisoč prebivalcev in leži ob nemški meji ob reki Ruhr. V vojni je dosti trpelo od Nemcev, a se je zdaj začelo prav lepo razvijati.

Odbor je tudi odobril strošek štiri in pol milijona lir za vzdrževanje signalnih prometnih znakov po goriških ulicah. Poudarjamo, da bi bili potrebni še na marsikaterem križišču, kjer jih danes še ni.

Na zadnji seji občinskega sveta so imeli svetovavci več točk v razpravi. Med drugimi je odgovarjal tudi predsednik za šolstvo Lodi. Na vprašanje svetovavca Sancina, kako je s predlogom za ustanovitev slovenske trgovske nižje šole, je odgovoril, da je občinski odbor predlog sprejel, ker so se našli za šolo potrebni prostori, in sicer v šolskem poslopju v ulici Randaccio.

PLANINSKI ZBOR

V nedeljo dopoldne je sklicalo Slovensko planinsko društvo v Gorici svoje člane na svoj osemnajsti redni občni zbor. Iz poročil posameznih odbornikov smo slišali, da šteje društvo 221 članov. Malokatero društvo se more ponašati s tako visokim številom; to pa zato, ker se za planinske lepote in za spoznavanje lepote domačih krajev navdušujejo ljudje vseh mišljenj in poklicev. Društvo je priredilo 16 izletov. Nekateri — udeležili so se jih predvsem mladinci — so bili prave visokogorske ture. Poročilom, zlasti poročilu večletnega predsednika Karla Kumarja in pridne tajnice Smetove, so vsi navzoči ploskali. Po poročilih je bil izvoljen nov odbor.

Letos bo društvo obhajalo 20-letnico obnove. V ta namen že pripravlja posebno razstavo slik o svojem delovanju, ki bo posebnost svoje vrste.

Sovodnje:

POPRAVA CEST

Vse kaže, da je bil napravljen glede popravila in asfaltiranja občinskih cest in potov velik korak naprej. Prejšnji teden je bila na županstvu dražba za oddajo name-ranih del. Tekmovalo je kar šest podjetij, dve iz Gorice, eno iz Zagraja, dve iz Furlanije in eno celo iz Ampezza. Dela je občina odkazala podjetju Tacchino iz Gorice, ki je nudilo najnižjo ceno. Asfaltirali bodo ceste v Sovodnjah, Rupih, Peči in na Vrhu. Za ta dela je na razpolago le deset milijonov lir in bodo prišle zato na vrsto le popravila najbolj potrebne ceste. Dela bodo morala biti končana po pogodbi v roku treh mesecev. Občani se sprašujejo, kdaj bodo začela popravljati tudi nekdanjo vojaško cesto z Vrha do Rubij, ki predstavlja najkrajšo zvezo z občino in Gorico. Treba bi jo bilo seveda urediti kot dobro

Iz Goriške

vozno cesto. Županstvo ima sicer v ta namen obljubljenih kakih šest milijonov lir, kar pa je seveda premalo. Občina namerava vzeti posojilo, da bi se morda tja do jeseni tudi ta želja Vrhovcev po sodobni zvezi s svetom uresničila.

Bolj oddaljeno od rešitve je pa še vprašanje o popravilu ceste od Standreža proti Sovodnjam. Socialnodemokratski občinski svetovavci so poslali zaradi te ceste, ki je res prava pastorka v goriškem cestnem omrežju, posebno vprašanje goriškemu županu. Odgovoril jim je, da je tisti del, ki spada pod goriško županstvo, že bitumiran in bo spomladi tudi asfaltiran. Daljši odsek pa spada pod pokrajinsko upravo in se zanj mestno županstvo ne more brigati. Bo pač še treba požirati prah ali gaziti blato po njej.

SOLA IN DOM

V nedeljo se je vršil v šolskem poslopju v ulici Randaccio roditeljski sestanek nižje srednje in strokovne šole. Starši so pokazali z veliko udeležbo svoje zanimanje za vzgojo svojih otrok in za šolo sploh. Zato so pazljivo poslušali izvajanja ravnatelja Rožiča in so nato živahno povpraševali profesorje o uspehih sinov in hčera. Sestanek je dokazal, kako so potrebne čim tesnejše vezi med šolo in domom.

Za prihodnjo nedeljo 28. t. m. je ravnatelj sklical roditeljski sestanek liceja, gimnazije in učiteljskega. Vršil se bo ob 10.30 v risalnici učiteljskega v ulici Croce. Starši ali njihovi namestniki so vabljeni, da se ga udeleže v polnem številu.

Rupa:

POROKE IN JAVNA DELA

Že od nekdaj je pustni čas doba ženitovanj. Tega pravila se drže tudi naši mladi pari. Vrsto je odprl, kakor smo že poročali, naš znani Durčik. Njegov vzgled, seveda še bolj pa medsebojna ljubezen, je potegnila tudi druge na novo življenjsko pot.

Obljube zvestobe si bosta podala v soboto naš domačin Emil Pavletič, po poklicu mehanik in dolgoletni pevec v zboru. Za življenjsko družico si je izbral Anito Oblak iz Pevme. Tuči nevesta se odlikuje kot pevka. Bog daj, da bi jima bilo tudi življenje ena sama sladka pesem!

Drugi par, ki bo stopil pred oltar, sta pa Ivan Batistič s Peči in Ana Trampuž iz Kostanjevice na Krasu. Tudi temu paru voščijo prijatelji in znanci vso srečo v zakonskem življenju in da bi jima vse gladko teklo.

Malo drugače je pa po naših cestah in klancih, koder ne teče vse gladko. Občina je na tem, da bo tudi v Rupih in na Peči začela popravljati naše ceste in klance. Potrebna je zlasti pot od Ožbotove gostilne do cerkve; pa tudi pot po dolnjem koncu vasi do asfaltirane ceste. Kot slišimo, ima občina namen asfaltirati pot le do srede vasi. Mnenje nekaterih vaščanov je, da bi morali še poprej temeljito urediti vso kanalizacijo in odstraniti vse nevarne ovinke. To bi bilo zares potrebno, obenem bi pa morala občina poskrbeti, da se napelje grušč ali gramoz tudi na stranske klance. Vaščani so pripravljeni, da ga potem tudi sami nasujejo in poravnajo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Novo odtajenje v sovjetski literaturi?

Prvo letošnje, to je jubilejno številko ruske revije »Novii mir« — jubilejna glede na to, da praznujejo s to številko 40-letnico izhajanja te revije — imajo zahodni opazovalci v Moskvi za dokaz dejstva da je pričakovati v sovjetskem kulturnem življenju spet odjugo. Jevtušenka, Ehrenburga in Pasternaka, katerih dela prinaša, so rehabilitirali še pred padcem Hruščova. Toda nekateri drugi, kot n. pr. Nekrasov, pa so dobili šele zdaj priljubljenost za objavo nekaterih svojih del. Leta 1963 so napadli Nekrasova zaradi njegovega dela »Na obeh straneh Oceanas«, ker si je upal v njem poročati tudi pozitivne strani o življenju v Združenih državah.

Ehrenburg, ki so ga prejšnja leta ostro napadali zaradi njegovih »Spominov«, poroča v tej jubilejni številki revije »Novii mir« o razočaranju, ki ga je povzročil Stalinov teror po drugi svetovni vojni. Jubilejna številka prinaša tudi daljšo Jevtušenkovo pesnitev in nekaj manjših Pasternakovih novel.

Dejstvo, da je revija »Novii mir«, ki jo ureja znani Tvardovski, tako jasno zavzela stališče, spravljalo tudi v zvezo z dogodkom, ki se je zgodil nekaj dni prej in sicer v moskovski podružnici Zveze pisateljev. Udje društva so bili sklicani na sestanek, da bi si izbrali novo vodstvo. Staro vodstvo je bilo sestavljeno iz pripadnikov stare stalinistične garde, od Kočetova do Sofronova in Gribačova. Vse so zdaj zamenjali z drugimi. Kot se je zvedelo, je partija nato sicer intervenirala, a nekam neodločno. Nekateri so trdili, da je pripisati to negotovemu položaju v kulturni komisiji tajništva centralnega komiteja partije. Njenega predsednika Iljičeva so namreč dejansko že odstavili in pričakujejo, da ga bodo prihodnje dni odstavili tudi uradno. Drugi pa so trdili, da sploh manjkajo jasne direktive in da iz tega izhajajo razne negotovosti in zmede v partijski kulturni politiki. Partija je v bistvu zahtevala samo razširitev sedanjega novega vodstva moskovske sekcije pisateljev, v upanju, da bo tako spet možno spraviti vanj kakšno »avtoritativno« osebnost. Toda kljub temu se ni vrnil vanj noben star predstavniki iz Stalinovih časov.

Nekaj podobnega se je zgodilo že prej tudi v Leningradu. Prav tako pa so zmagali protistalinisti tako v Leningradu kot v Moskvi pri volitvah delegacij za vsesovjetski kongres pisateljev, ki je predviden za leto 1966.

Ta odkriti pisateljski upor proti starim metodam v Moskvi in v Leningradu zaključuje odporiški proces, ki ga je nudil boljši del sovjetske inteligence proti omejitvenim ukrepom, katere so izdali v Sovjetski zvezi pozimi leta 1962 glede

umetnosti in kulture na splošno. Sedanja kriza se je začela novembra 1962, ko je Hruščov obiskal neko razstavo v Moskvi, ki ga je spravila v zelo slabo voljo. Vse preveč umetnikov je namreč razodevalo, da so obrnili hrbet »socialističnemu realizmu« in da so postali občutljivi za take umetniške izkušnje, katere v Sovjetski zvezi in na splošno označujejo za »buržujske«. Zato je partija sprožila kampanjo, da bi se umetniki vrnil k tradicionalnim pravilom socialističnega realizma, po geslu Hruščova, da »na ideološkem področju ni možno mirno sožitje«. Prišlo je do burnih sestankov, katerih sta se udeleževala tudi Hruščov in Iljičev. Ta partijska kampanja je dosegla višek s plenumom centralnega komiteja sovjetske partije v juniju 1963, na katerem so ponovno določili norme za socialistično umetnost. Vendar pa so bili uspehi zelo pičli.

Padec Hruščova je dal prenoviteljem v sovjetski književnosti in umetnosti spet nekaj upanja. To njihovo opogumljenje se kaže zdaj v rezultatih volitev novega vodstva pisateljskih podružnic v Moskvi in Leningradu ter v novi številki »Novii mir«, katero označujejo za naravnost eksplozivno. Vendar so opazovalci v Moskvi zelo previdni v predvidevanju nadaljnega razvoja, čeprav se zdaj zdi, da vodi do večje avtonomije umetniškega izražanja. Se vedno namreč niso odpravljena vsa protislovja iz Stalinovega časa, ki so se ohranila tudi pod Hruščovom. Ta protislovja je opaziti tako v partiji kot v sovjetski inteligenci. Kriza je še v razvoju in nihče bi si ne upal trditi, da ne bo več prišlo do novih korakov nazaj.

Vendar je dober znak tudi članek, ki ga je v nedeljo objavila »Pravda«. Članek nosi podpis glavnega urednika Alekseja Rumjanceva. Vzbudil je izredno pozornost. Članek namreč naglašja potrebo po večji liberalizaciji kulturnega življenja, da bi vzpodbudili ustvarjalno dejavnost umetnikov v korist vse dežele, in kritizira Hruščova, češ da je postopal z intelektualci samovoljno in zatiralno.

Ta članek bi mogoč dejansko pomeniti nov obrat na boljše v sovjetski kulturni politiki.

KRATKE NOVICE

Izšla je četrta številka »Literarnih vaj«. Okras na ovitku je delo profesorja Avgusta Cernigoja. S prispevki pa sodelujejo Sergej Verč, Boris Simonetta, Marija Benedetti, Igor Tuta, Radoslav Skerlj, Marija Berce, Ivan Peterlin, Ljubo Jančar, Vlado Klemše in še nekateri drugi.

Jordanska vlada je objavila odlok, ki postavlja Sofijo Loren na tako imenovano »crno listo« oseb, ki nimajo več dostopa v Jordanijo. Jordanci jo namreč dolžijo filiosionistične aktivnosti. Tudi filmov, v katerih nastopa Sofija Loren, ne bodo več predvajali v Jordaniji.

Gd 10. do 15. maja bo v Kyotu dvanajsti festival azijskih filmov.

1. aprila bo prišla v Združenih državah v prodajo angleška izdaja dnevnika papeža Janeza XXIII. Izdal ga je založnik Geoffrey Chapman. Prva izdaja, ki je obsegala 25 tisoč izvodov, ki je izšla 3. februarja, je bila še isti dan razprodana.

V Rimu je v noči na četrtek nenadno umrl ameriški črnski filmski igralec John Kitzmiller. Se pred kratkim je snemal v Jugoslaviji, kjer se je pred dvema mesecema tudi poročil.

Na zemljišču Teatra Carlo Felice v Genovi nameravajo zgraditi najmodernejšo operno stavbo, za katero znaša proračun pet milijard lir. V novi Operi bo dirigent lahko s pritiskom na gumb dvignil iz spodnjega orkesterskega prostora posamezne skupine orkestra ali tudi celokupen orkester.

Letošnji sedmi mednarodni kongres za krščansko arheologijo bo od 5. do 11. septembra v nemškem mestu Trier. Nemški arheološki institut v Berlinu in stalno tajništvo tega kongresa v Rimu sta določila zanj temo »Vladarska hiša in zgodnja krščanska Cerkev«.

V galeriji Rossoni v Trstu je odprta samostojna razstava tržaškega slikarja Giovannija Babudra. Razstavil je oljate slike in monotipije.

Prva letošnja številka »Mladike«

»Mladika« se nam je predstavila s to prvo, dvojno številko v nekoliko drugačni, modernizirani obliki s klišejem, ki predstavlja obalno cesto proti Nabrežini. Ta zunanja oprema je okusna in daje Mladiki pomlajen videz. Kar zadeva vsebino, najdemo na prvem mestu uvodnik z naslovom »Na prelomnici«, ki ga je napisal Jože Peterlin in v katerem piše med drugim: »Naš narod na križišču poti in na prehodu kultur in mednarodnih interesov išče svojo samostojno pot. Išče načinov za uveljavitev in želi prispevati svoj delež k velikemu oblikovanju novega sveta. Bori pa se tudi vedno znova za svojo lastno podobo. Novi slovenski rod išče svoboden razmah in prosto izražanje misli. Ukinjanje revij in zamenjava uredniških odborov v slovenski sredini je le nesmiselna zavora na poti v nov svet, ki mora priti. V svet, ko bo vsakdo lahko povedal svobodno svojo misel in bo lahko branil etične vrednote, za katere je vredno živeti.«

Potem omenja novo sožitje med obema etničnima skupinama na Tržaškem, ki je posledica nedavno sklenjenega sporazuma demokratičnih strank s Slovensko skupnostjo, in pravi, da se je začelo novo obdobje na ozemlju, kjer živimo skupno življenje. Nato nadaljuje: »Zelimo še bolj poglobiti svojo ljubezen do materinega jezika, ki smo ga prejeli od svojih staršev v dediščino. Začenjamo nov letnik revije za Prešernov dan. Zaradi pesnikove ljubezni do materinega jezika je postal ta dan narodni praznik za vse Slovence. Zeleli bi še dalje prinašati v slovenske domove veselje in optimizem. In domačo besedo. Našo bolečino in našo vero. Radi bi segli do domov v vsej deželi, ki začenjajo svoje novo življenje. Radi bi pripomogli pri reševanju tisoč vprašanj, ki se porajajo v mestih in naseljih od morja do goriških Brd, v vaseh za Nadižo in v dolini pod Svetimi Višarjami.«

Članek krasi Justinova risba Prešerna. Aleksij Markuža je objavil tri pesmi pod skupnim naslovom »Tri videnja o mojem narodu«. V

njih je izrazil v simbolni obliki svojo ljubezen do slovenstva in svojo religioznost. Pesmi spominjajo do neke mere na predvojno slovensko religiozno liriko, vendar pa je v njih močna, nezamenljiva osebna pesnikova nota, ki kaže, da se oblikuje Markuža vedno bolj v samostojno pesniško osebnost. Sergej Canciani je prispeval pesem Zapuščeni borjači, ki je posvečena Srečku Kosovelu in je polna trpkoga, občutenega jesenskega občutja na Krasu. Zanimiva je tudi druga pesem Sergeja Cancianija »O revoluciji« že samo zaradi motiva, pa tudi zaradi načina, kako je napisana.

Zora Saksida nadaljuje svojo povest »Tujci povsode«, Janez Belej pa svojo reportažo iz Južne Afrike pod naslovom »Nekaj dni po Afriki«. Ze večkrat smo imeli priložnost poudariti, da je ta potopisna reportaža izredno zanimivo napisana. Bilo bi škoda, če ne bi izšla v samostojni knjigi. Se bolj bi bilo, da bi jo avtor predelal v širši potopis. Tanja Premk je objavila pesniško novelo »Bolnik«, ki je presenetljivo dobro napisana. Zeleli bi, da bi še srečali njene prispevke v »Mladiki«.

Tako se zdi, da se tudi v Mladiki pojavlja nov rod mladih kvalitetnih pesnikov in pisateljev. Izmed ostale vsebine naj omenimo še prispevek Janka Prešerna »Pod Svetimi Višarjami«, članek o novem državnem predsedniku Italije Saragatu, ki ga je napisal Marjan Bajc, članek o stanju tržaških šol v letu 1965, izpod peresa M. S., in predvsem obširno poročilo o novih nalogah radijske postaje Trst A v novi deželi, z intervjuji nekaterih njenih urednikov.

To vsebino dopolnjujejo razni manjši članki v posameznih rubrikah, kot na primer »Dekle v krogu življenja«, ki ga je napisala Marija, in pa knjižne ocene. Novost je politična rubrika, Jože Peterlin pa je v gledališki rubriki ocenil »Večer slovenske sodobne dramatike«.

RAZSTAVA MLADEGA AVSTRIJSKEGA SLIKARJA

V prostorih Avstrijskega društva v Trstu v ulici S. Nicolò 21 so odprli samostojno razstavo mladega avstrijskega slikarja Godwina Ekharda, ki je doma iz avstrijskega dela Stajerske dežele. Razstava obsega 33 del v tehnikah akvarela, perorisbe, olnatega slikanja in še v raznih mešanih tehnikah. Odlikujejo se po izvirnosti navdiha. Razstava bo odprta do konca marca.

ODKRITJE FRESK V ČEDADU

V cerkvi sv. Frančiška v Čedadu, ki je bila zgrajena v trinajstem stoletju, so odkrili med restavracijskimi deli dve pomembni freski iz 14. in iz konca 16. stoletja. O prvi freski mislijo, da jo je naslikal kak Giottov učenec. Freska je izredno lepa. Kar pa zadeva freski iz 16. stoletja, še niso mogli ugotoviti, kateri slikarski šoli pripada. Vsekakor nobeni izmed tistih, ki so doslej znane v Furlaniji. V njej se kažejo vplivi severnjaškega slikarstva.

KANDIDATI ZA NOBELOVO NAGRADO

V Stockholmu so objavili imena kandidatov za letošnje Nobelovo literarno nagrado, ki jih je 82. Med njimi so Henrik Böll, Uwe Johnson, Friederich Dürrenmatt, Samuel Beckett, Pablo Neruda, Lawrence Durrell, Tarje Vesaas in Leopold Sedar Senghor. Nekateri kandidati so bili že večkrat predlagani.

GOSPODARSTVO

Varujte svoj kapital v strojih

Ze pri navadni nahrbtni škropilnici je hudo, če natega ali pumpa ne deluje, ker se je guma prijela dna cilindra. Ker nismo škropilnice po odrabi oprali in posušili, imamo zgubo časa in jezo, da ne govorimo o strošku 100 lir za novo gumo.

Kakšne stroške in izgube pa imamo, če se nam preko zime pokvari kak bolj dragocen stroj: traktor, kosilka, kultivator ali kak drug izmed strojev, ki so med kmetovalci vedno pogostejši. Vrednost teh strojev gre v stotisoče, če ne v milijone, kot n. pr. pri traktorju. Kar z lahkoto smo ob kakšen stotisočak.

Navadno je vsakemu kmetijskemu stroju dodana posebna knjižica z navodili, kako naj s strojem ravnamo in kako naj ga obvarujemo pred okvarami. Če nismo dobili takih navodil, jih moramo zahtevati. Ni pa dovolj, da taka navodila imamo, potrebno je tudi, da se jih držimo.

Po rabi je potrebno vse stroje očistiti, obrisati. Istočasno moramo ugotoviti, če je

kaj zlomljeno, zvito ali če kaj manjka. Pri kosilkah in žetkah morajo biti noži celi in pritrjeni. Potrebno je pregledati vse transmisijske, usnjene in iz plastične mase, vse verige in zobčata kolesca, gibčnost vseh zmeti itd. Strojem, ki bodo dolgo počivati, odstranimo vsako pogonsko gorivo in tudi vodo. Le olje oziroma mazilo se lahko pušči, seveda vse skrbno pregledano. Na vsak način odstranimo vse baterije. — Pri vseh strojih moramo najbolj občutljive dele nekoliko namazati, da preprečimo rjavenje.

Očiščene stroje ohranimo najprimerneje v kakšnem zaprtem prostoru, če tega ni, pa pod kakšno lopo, ki pa naj bo zavarovana proti smeri, od koder navadno piha veter. Na vsak način mora imeti ta shramba za stroje suha tla. Če tla pod strojem ne bi bila suha, moramo stroj privzdigniti in ga postaviti na primerno podlago ali podstavek. — Stroje nato pokrijemo; danes imamo v ta namen na razpolago platna iz posebne plastične mase — plypac — različnih velikosti: 4x4 m, 4x5 m, itd. do 10x10 m, torej s površino od 16 do 100 m². Ista platna so tudi primerna za pokrivanje avtov, obloženih voz, blaga na kupih itd.

Kdor ima malo strojev, potrebuje malo, če pa ima več strojev, je potrebna že večja mehanična delavnica. Zamudno in s stroški združeno je, če moramo za vsako malenkost klicati izvežbanega mehanika ali če moramo tekati od Mihca do Jakca, da nam posodi kakšno orodje, katero stalno potrebujemo.

NEMČIJA NOČE ITALIJANSKIH VIN

Nemčija je glavna uvoznica italijanskih pridelkov, predvsem sadja in povrtnin, pa tudi namiznega grozdja. Glede vina pa je nemški trg slab in se še slabša. Temu pa ni vzrok konkurenca drugih vinorodnih držav, marveč prepričanje nemških uvoznikov, da je iz Italije ponujano vino ponarejeno. Marsikateri vagon vina je bil že vrnjen iz Nemčije.

Najbolj pogost nemški očitek glede vina je, da vino ni pristno, marveč da je premešano z vinom šmarnic. Nemški vinogradniki in trgovci z vinom trdijo, da vsebujejo ta vina snov »malvino«, ki povzroča raka. Bodi temu tako ali drugače, res je, da so v zadnjem času v Italiji posadili zelo mnogo šmarnic in samo v provinci Lecce kar 2.000 ha sklenjenih vinogradov teh sort. (So dobili tudi za to podporo iz Blagajne za dvig južne Italije?)

Vedno več glasov se sliši, da mora Italija uveljaviti zakona od 23. marca 1931 št. 376 in dopolnilnega iz l. 1937, s katerima je sajenje šmarnic prepovedano — razen za domačo porabo. Glede te »domače porabe« pa je pojmovanje italijanskega človeka zelo široko.

Pa še nekaj. Mnogo šmarnice, posebno sorte »Brand«, je zasajene v dolnji Furlaniji, posebno ob Tilmentu. To grozdje dozori zgodaj, pred drugim, in vinarska zadruha v Casarsi do grozdje zbere, napravi vino iz njega in s tem vinom »hauzira« od Trbiža do Gorice in Trsta. Naša žlahtna vina pa ostanejo neprodana. Temu je potrebno napraviti konec!

Kot zanimivost še to: Danes so vzgojili take šmarnice, ki ostanejo zdrave brez škropljenja in prašenja, ki rodijo mnogo prekrasnega in sladkega grozdja, brez značilnega duha.

NOVE HOLANDSKE SORTE KROMPIRJA

Od holandskih sort krompirja so pri nas najbolj razširjeni Eesterlingen in Bintje. Tema dvema pripada več kot polovica v naših krajih pridelanega krompirja. Močno sta razširjeni tudi po ostali Italiji in tudi v drugih državah.

Holandci pa ne počivajo, marveč hočejo vedno marširati na čelu napredka. Tudi glede krompirja. Zato pa vzgajajo nove sorte in sedaj so poslali v promet še 3 nove, ki so se pri poskusih na splošno prav dobro obnesle. Vse tri sorte so srednje zgodnje, z rumenim mesom, ki kuhano ni razsipno, debelost je pri sortah Desirée in Engelum srednja, bolj drobna pri Patrones. Slednja sorta je bolj podolgovata, ostali dve sta ovalni, to je, bolj jajčaste oblike. Po poskusnjah vse tri so rodovitne, ker so bili doseženi pri Engelum pridelki nad 30 kg na površini 10 m², pri ostalih dveh pa nad 40 kg, v nekaterih primerih celo nad 50 kg.

VSAKO LETO TELE

Vsak živinorejec želi, da bi mu njegove krave vsako leto dala telička. To je danes tudi mogoče doseči in v bistvu so to že dosegli z marchigiansko pasmo, če krave počivajo in so dobro krmljene. Če bi hoteli isto doseči pri nas, bi morali predvsem oplemeniti junice kakšen mesec prej, kot je bila v splošnem doslej navada. V prejšnjih časih se je namreč živina zaradi slabšega krmljenja bolj počasi razvijala. Poleg tega so v prejšnjih časih hoteli vrediti močnejše živali, ker so uporabljali mnogo junic in krav za delo. Danes tega ni več in junice imajo danes močnejšo krmo, ki povzroča bolj zgodnjo spolno zrelost. Privesnice bi morali oplemeniti že 40-50 dni po otelitvi. Če bi živali poleg modernega krmljenja imele še nekoliko paše kot dnevni sprehod bi dosegli, da bi nam krave res vsako leto povrgle.

OBNOVLJENI »ZELENI NAČRT«

Zakon z dne 2. junija 1961., št. 454, s katerim je bil uzakonjen takomenovani »zeleni načrt« za razvoj kmetijstva, zapade 30. junija 1965. Ne zapade pa zato, ker je postal odveč, marveč zato, ker je bil določen samo do navedenega datuma. Vsi pa, ki se kaj zanimajo za kmetijstvo, so mnenja, da se mora delovanje zelenega načrta nadaljevati, ker bo ob zapadlosti zakona na desetisoče prošen in vlog še nerešenih, večinoma zaradi pomanjkanja fondov. Pri potrditvi zakona bo najbrž vnesenih precej sprememb, ki so plod dosedanjih izkušenj.

Vanoni in vest

Prišel je čas, ko se večina državljanov naše republike jezi in zmerja državo. Treba je namreč izpolniti obrazec dohodninske prijave ali po domače Vanonija. Tu pa se rodijo težave. Ne toliko zaradi neznanja, kam in kako vpišeš številke svojih dohodkov. Gre za to, katere številke vpišeš. Stara resnica je, da bi rad vsakdo manj plačal kot več, tudi cesar. Tega pravila se kaj radi držijo bogatini in kake filmske repaticice, ki zaslužijo brez potu in skrbi tudi po 300 milijonov letno, Vanoniju na hrbet jih pa zapišejo tri. Prav tako smo brali, da je kak znan kirurg ali odvetnik prijavil manj dohodkov, kakor kaka učiteljica, kateri prešteje državna uprava že vnaprej vsako liro.

Tu se pa že pojavi poleg Vanonija tudi vprašanje vesti. Po vseh moralnih in državljanjskih naukih je jasno, da mora vsak državljan plačevati davke, sicer bi ne imeli ne cest, ne šol, ne železnic in tako dalje. Ker javne naprave vsakomur služijo, je tudi vsakdo po vesti dolžan prispevati zanje svojim dohodkom sorazmeren delež. Številni in zlasti bogatejši državljanji pa te vesti nimajo.

Po drugi strani, in to je treba pibiti, nimajo pravega kriterija do Vanonijevih prijav niti davčni uradni organi sami. Kaj se torej dogaja pri tem slovitem Vanoniju? Kdor ima kosmato vest, prijavi tretjino dohodkov, računajoč, da mu financa pribije tako še eno tretjino in je zadovoljen. Eno

tretjino je pa le utajil in je zadovoljen tudi on.

Pošten državljan, ali bolje rečeno, preveč tenkovesten, pa prijavi natanko svoje dohodke, a mu davčna oblast še nekaj privije navzgor. Za »Vanonija« naslednje leto se še takaj poštenjaki iz upravičene jeze pomaknejo v kategorijo kosmatovestnih davkoplačevalcev.

Na take razmisleke odgovarja mons. Lambruschini v »Osservatore della Domenica«. Od oblasti predpisana davčna napoved, pravi, veže državljana po vesti, da po resnici prijavi svoje dohodke. To pa velja le načelno, ker sta si davkoplačevalec in financa dva nasprotna pola. »Izkušnja uči«, piše omenjeni moralist, da so davčni uradniki še vedno nezaupljivi do davkoplačevalcev. Prijavljene številke kar sami zvišajo. Poskušajo najprej kar z dvojnimi povišanjem, da se potem pogajajo kot v nekaki rokoborbi z davkoplačevalcem, ki pa tudi skuša svojo napoved znižati globoko pod resnične dohodke. Škoda imata obe plati. Dokler bo trajalo to neumevanje in sta neiskrenost med državljanji in davčno upravo »ne more noben moralist po vesti predpisati davkoplačevalcu strogost in tenkovestnost pri dohodninski prijavi, ki bi ugodno in nepopravljivo škodovala njemu in njegovemu podjetju«; taka je sodba o Vanoniju iz vesti v omenjenem listu in se zdi tudi nam »hic et nunc«, v razmerah v katerih živimo, popolnoma pravilna.

VIRGILU ŠČEKAU V SPOMIN

Ko se je raztegnil na naše kraje vinski davek, je zašumelo med kmetjskim ljudstvom. Vinorejci iz Trentinskega in Gornjega Poadižja ter Istre so poslali brž v boj svoje organizacije. Sledila je Goriška, ki je priredila velik shod v Dornbergu.

Več kakor tisoč kmečkih gospodarjev je napolnilo veliko dvorano Vinarske zadruge, ki je bila vse pretesna za veliki naval ljudstva. Skoro vse vinorejske občine naše dežele so odposlale na zborovanje svoje odposlance. To mnogoštevilno zastopstvo daje

147. Dr. E. BESEDNJAK

dornberškemu shodu prav izreden pomen in upravičeno trdimo, da je v Dornbergu govoril glas vse vinorodne goriške dežele.

Predsedstvo je prevzel podpredsednik kmetjsko-delavske zveze Lovro Pavlica, pozdravil je navzočega poslanca Ščeka in zastopnika vlade ter ga prosil, naj sporoči preteku zahteve našega ljudstva.

BESEDA POSLANCA ŠČEKA

Besedo je povzel Šček, ki je izvajal sledeče: »Ko smo bili še v stari državni zvezi pod Avstro-Ogrsko, naš kmet ni poznal skrbi, ki ga danes tarejo, kajti nikdar se mu ni bilo treba vprašati, kako bo prodal svoje vino.

Bivša država je pridelovala vina ravno toliko, kolikor ga je potrebovala zase. Izvažala ga je prav malo. Niti osemdeseti del vse proizvodnje, to je 120.000 hl vina ni šlo čez mejo. Domače vino se je popilo v državi, tuje se ni uvažalo.

Razen tega je država namenoma in trajno ščitila vinogradnike. Za vzorne nasade je plačevala nagrade, deželni odbori so dajali vinogradnikom brezobrestna posojila in parlamentari so uvedli zaščitno carino proti inozemskim vinom. Kako visoka je bila n. pr. uvozna carina na italijanska vina, veste sami. Naši vinogradniki so bili trdno zaščiteni pred vsako konkurenco.

Danes smo v zelo hudem položaju. Avstrija je pridelovala 4 milijone 600 tisoč hl vina, Ogrska 4 milijone 700 tisoč. Vsega sku-

paj torej 9 milijonov 300 tisoč. Prebivalcev je štela bivša država približno 50 milijonov. Italija pa šteje 40 milijonov ljudi, pa ne pridelava 9 milijonov, temveč 40 milijonov hl vina.

Ob dobrih letinah, n. pr. leta 1910, je pridelala Italija 60 milijonov hektolitrov. Pomislite, kakšna razlika! Ko bi hoteli mi biti cianes v istem položaju kakor prej v Avstriji, bi Italija morala pridelati 7 milijonov in ne 40 milijonov hl vina na leto.

Že to naj vam zadostuje, da spoznate naš položaj po vojni. Nikdar ne bo naš vinogradnik v tako ugodnih razmerah, kakor je bil.

ŠTIRJE VELIKI UDARCI

K tem težavam se pridružujejo štiri nesreče.

Prvič je zgubil naš kmet ogromno kapitala. Če je imel naš vinogradnik pred vojno 10.000 kron in njegov tovariš v Italiji 10.000 lir, sta si bila enaka. Po svetovni vojni se je pa spremenilo 10.000 kron v 6000 lir, med tem ko je ostal denar italijanskega kmeta nedotaknjen.

Drugi veliki udarec je v tem, da so naši trgi izginili. Vinogradnik je imel pred vojno le pol leta skrbi. Skrbela ga je slana, bal e je toče, trepetal pred sušo. Danes so mu vse te skrbi ostale, a povrhu ga tare drugega pol leta še skrb za prodajo vina.

Prej so največje tvrdke z Dunaja prišle v deželo in polni vlaki mošta in vina so drdrali proti severu. Izvažali smo vino na Češko, v Graz, na Poljsko in na Kranjsko in prodali smo ga mnogo tudi doma.

Danes so zaprti vsi tuji trgi; če hočeš uvoziti vino v Avstrijo, moraš plačati 296 lir carine na hektoliter. Skoro tri lire carine na vsak liter. Za Češkoslovaško je carina še večja. Na Poljsko ne izvažamo nič, v Jugoslavijo nič.

Pridemo k tretjemu udarcu. Izvoza ni več, zato pa je velik uvoz laških vin v naše kraje. Od vseh strani Italije prihaja vino v naša mesta, v vasi in trge. Ne le, da ne moremo več izvažati vina v tujino, tudi na domačih tleh se borimo za razprodajo.

Četrti udarec je sledeči: vlada je vpeljala nove vinske davke z naslednjo utemeljitvijo. Vi ste v isti državi, zato bodite enaki vinogradniki Italije. Po novem zakonu se nam ne splača več kuhati iz tropin žganje. Ta postranski zaslužek vinoreja je pri koncu. Približno 100 tisoč kvintalov tropin bomo vrgli le'os preč.

Mi smo izšli iz vojne pod drugimi pogoji kakor italijanski vinogradniki. Naši vinogradi so večinoma uničeni, njihovi so skoro nedotaknjeni. Oni so ohranili vse inozemske trge, mi nimamo več nobenega.

Razen tega je mestna užitnina pri nas neprimerno višja kakor v ostali državi. Že zaradi tega je v naših krajih vino dražje. Novi davek je torej za naše kraje očitno krivičen. To so uvideli že zdavnaj poslanci novih pokrajin. Bivša posvetovalna komisija v Trstu se je bila izrekla proti novemu davku. Ravno isto je storila centralna komisija v Rimu, ko je bil njen predsednik senator Salata.

BITEŽNIKOV GOVOR

Za njim je nastopil glavni tajnik Kmetjsko-delavskih zvez dr. Bitežnik in predložil zborovalcem naslednje resolucije v odobritev.

1. Novi vinski davek, ki je bil uveden v nove pokrajine in stopil v veljavo dne 12. marca 1923, naj bi se pobiral šele po novi trgatvi.

2. Odpravi naj se deželni davek in vsaka deželna doklada.

3. Italijanska vlada naj sklene z Jugoslavijo ugodno pogodbo z najnižjo izvozno carino, tako da bo pridržana Primorski pravica, da izvozi en četrto milijona hl vina.

4. Razprodaja ponarejenega vina naj se popolnoma prepeve.

5. Vinski davek naj bo postopen z ozirom na moč vina.

6. Davka prosta količina vina naj se zviša od 1 hl na 2 hl.

7. Mestna užitnina v novih pokrajinah naj se izenači z ono v starih pokrajinah.

8. Od vojne poškodovane vinorejske cone naj se popolnoma oprostito novega vinskega davka do popolne obnove vinogradov.

9. Vino naj se obdavči v bližini konsuma in ne pri proizvajalcu.

Resolucije so bile soglasno sprejete in poslane v Rim.

(Dalje)

»In vi, general Vandeleur, mislite, da je moja sestra zaradi tega, ker je imela smolo, da se je poročila z vami, izgubila svoje pravice in prednosti kot lady? Priznam, gospod, da je s tem dejanjem storila nekaj, česar bi ne bila storila nobena druga. Vendarle pa je še vedno Pendragonova, in moja dolžnost je, da jo branim pred vsako nizkotno žalitvijo. Zato ste lahko stokrat njen mož, pa vendar ne bom nikoli dovolil, da bi ji kratili svobodo, in tudi ne, da bi tako grobo žalili njenega tajnika!«

»Eh? Kaj pravite k temu, gospod Hartley?« se je obrnil general k Harryju. »Se vam ne zdi, da je gospod Pendragon mojega mnenja? Tudi on, bi dejal, nekaj sumi o neki zvezi med lady Vandeleur in svilenim klobukom vašega prijatelja...«

Charlie se je tedaj zavedel, da je zagrešil neoprostljivo napako, in jo je hitel popraviti.

»Kaj?« je vzkliknil, »jaz da kaj sumim? Jaz ničesar ne sumim in o nikomur. Samo kadar se znajdem pred kakim neolikancem, pred človekom, ki pretepa svoje podrejene, si drznem poseči vmes.« Pri tem je napravil Harryju znak, toda ta je bil preveč zaprepaden, da bi ga bil razumel.

»V kakšnem smislu naj razumem te vaše besede?« je vprašal Vandeleur.

»V kakršnem hočete«, je odvrnil Pendragon.

General je dvignil palico in jo spustil na Charliejevo glavo, toda ta, čeprav šepast, je spretno odbil udarec s sončnikom, nato pa se je zagnal v nasprotnika. Spoprijela sta se.

5

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o škatli za trakove

»Beži, Harry!« je še utegnil zavpiti Pendragon. »Beži, bedak!«

Harry je še postal za hip, da ju je pogledal, kako sta se borila v besnem spoprijemu; nato se je obrnil in jo odkuril.

Ko se je upal spet ustaviti in se ozreti nazaj, je videl, da se je general, ležeč na zemlji in s Charliejevim kolenom na prsni, trudil na vse kriplje, da bi preobrnil situacijo. Z vseh strani parka pa so drli ljudje proti kraju rokoborbe. Ta prizor je zadostoval, da je tekel naš tajnik naprej, kot bi bile dobile njegove noge krila. Tekel je, kar je mogel, in si ni oddahnil, dokler ni bil na cesti v Bayswater. Tam je na slepo zavil na prvo zasebno pot, ki jo je zagledal.

Pogled na tista dva gentlemana, ki ju je dobro poznal in ki sta se pretepała s sveto vnemo, je globoko ranil njegovo rahljotnost. Ta hip si ni želel drugega, kakor da bi lahko ta prizor čimprej pozabil, predvsem pa da bi čimbolj povečal razdaljo med seboj in generalom Vandeleurom.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Šport v Italiji

Italijanske enajstorice prve lige so v nedeljo odigrale 22. kolo državnega prvenstva. Vodeči Milan, ki pa ni tako blesteč kot v prvem delu tekmovanja, je zaigral neodločeno (0-0) z ekipo Lazio. Tudi Juventus ni mogla poraziti moštva Atalanta (0-0). Inter postopno igra vedno boljše in je z lahkoto premagal nogometno ekipo iz Genova.

Milan ima še vedno precejšen naskok (štiri točke) nad Interjem in nad Fiorentino (kar sedem točk razlike). Juventus, Torino in Bologna zaključujejo lestvico najboljših.

Vicenza vodi glavnino, medtem ko Messina in Mantova nimata mnogo upov, da ostaneta v družbi najboljših. Kdo bo še zapustil prvo ligo? Lazio, Genoa ali Cagliari? Strokovnjaki mislijo, da bo to Cagliari.

V drugi ligi Brescia sigurno vodi kar s štirimi točkami prednosti pred ekipo Lecco ter petorko: Reggiana, Modena, Napoli, Spal in Palermo. Triestina je porazila močno ekipo Spal in Tržačani še upajo, da bo ekipa ostala v drugi ligi, čeprav je še vedno na predzadnjem mestu.

Kolesarska sezona se je začela z dirko v kraju Laigueglia (158 km). Zmagal je v končnem sprintu hitri Vigna, član ekipe Ignis. Drugi je bil Galbo, tretji Taccone, četrta Fontona in peti Moser.

Italijani so zelo veseli, ker je Longo letos zares najboljši kolesar v kolesarskem krosu. V nedeljo si je osvojil pomembno zmago, in sicer v Nemčiji.

Košarkarske ekipe prve lige so v nedeljo končale prvi del državnega prvenstva. Ignis je porazil ekipo Knorr in tako edini ostal, da se zoperstavi milanski ekipi Simmenthal, ki trenutno vodi z enajstimi zmagami v enajstih tekmah. Ignis je

Zaradi tehničnih razlogov je moralo v tej številki odpasti rubrika »Zena in dom«.

V začetku tega meseca je bila odprta v Gorici razstava starinskih ur. Kako je bila zanimiva, dokazuje velik obisk, nad 5000 ljudi si jo je ogledalo. Razstavljenih je bilo 38 urarskih mojstrov in iz obdobja med leti 1750 do 1890. Izdelki so prišli povečini, tudi po večletnem trudu, iz rok nekdanjih urarskih mojstrov iz Gorice in okolice.

Zadnji dan razstave smo srečali v prostori galerije na Korzu tudi našega urarskega mojstra Darka Šuligoja, ki je še eden izmed redkih obrtnikov te stroke, ki je slovela na Goriškem. Ravnokar si je z zanimanjem ogledoval pozlačeno nihhalno uro iz druge polovice 18. stoletja. Zgrabili smo za priložnost, pravzaprav za mojstrov rokav: »Kaj pa je znamenitega na tej uri?« »E, veš,« pravi Darko, »precej znamenitega in tudi dragocenega je na njej. Tiče se pa tudi mene. Popravljen je prišla že pred leti iz naše delavnice Šuligojev, potem je pa šla iz rok v roke in zdaj stoji tukaj na razstavi.«

»Toda njen mehanizem je kaj posebnega?«

»Je in ni,« odgovarja naš urar. »Vsekakor pa so stare ure bolj solidne kot nova ropotija, ki je na zunaj lepa, znotraj pa je, kar je. Dušo ure, to je notranji del ali motor, je nekoč držal v pogonu teža batov. Takšne so na primer stare nihalne ure v visokih lesenih omarah, in pa stenske, ki se še najdejo po vaških sobah. Pozneje so prišle v navado spiralne vzmeti, ki so v rabi za urni pogon še danes.«

drugi (bil je samo enkrat poražen). Tretji je Knorr (4 porazi), četrta Fonte Levissima (5 porazov). Italijansko prvenstvo si bo osvojila verjetno ekipa Simmenthal.

V drugi ligi je že odločeno tako v drugi skupini (1. Pesaro) kot v četrti (1. Partenope). Ni še odločeno v prvi (Alcisa, Fort. Bologna in Vigevano) in v tretji (1. Cagliari in Lazio). Triestina (v drugi skupini) drži tretje mesto.

V prvi ligi žensk se odvija boj med ekipami Fiat, Portorico in Standa. Triestina je predzadnja. Odigrali so že 13 kol in manjka tako še pet tekem do konca.

V odbojki vodita ekipi CUS Parma in Ruini z dvajsetimi točkami. Boj za končno zmago se bo odločil na koncu prvenstva, ker sta obe ekipi zelo močni. Več upov na končno zmago ima Ruini. Tržaški gasivci so v sredini lestvice (šest zmag in šest porazov). V nedeljo so šli po zmago v Sesto (3-2).

Tudi ženske so začele svoje tekme. Prve zmage so osvojile naslednje ekipe: Sestese, Max Mara in Muratori.

V rugbyju ni nič novega. Partenope vodi na lestvici, toda tako Rovigo, kot Ignis in Roma že niso opustili upanja na končni uspeh. Tudi Parma ni obupala. Lestvica je do sedaj naslednja: 1. Partenope 28, 2. Rovigo 26, 3. I. Roma 25 in 4. Parma 2.

Brezupna je situacija za ekipi CUS Firenze in Italsider, ki imata samo po 3 točke!

Jugoslovan Farčić je v nedeljo osvojil v teku na 10,800 km v S. Giorgio di Legnano pomembno zmago (pokal FOCO). Drugi je bil Conti; Ambu pa je odstopil.

DEŽELNI FINALE ŽENSKO ODBOJKE

V nedeljo zjutraj se bo začelo v dvorani stadiona pri Sv. Ivanu v Trstu finalno tekmovanje ženskega odbojkarskega prvenstva za pokal Furlanije-Juljske krajine.

Nastopile bodo štiri ekipe: dve šestorki Sportnega združenja »Bor« iz Trsta, »Porzio« iz Vidma in »Pordenone«.

Turnir se bo začel ob 9.15.

Slovensko gledališče v Trstu priredi v Kulturnem domu v nedeljo, 28. t. m. s pričetkom ob 15. uri

TRADICIONALNO OTROŠKO

PUSTNO RAJANJE

»V PRAVLJICNEM SVETU«

Na sporedu so razne zabavne igre, za katere bodo zmagovalci prejeli priložnostna darila.

V zabavnem programu pa se bodo predstavile najzanimivejše osebe iz naših otroških iger.

IGRA ORKESTER MIRAMAR

Rezervacija miz v petek in soboto od 11. do 14. ure pri blagajni Kulturnega doma.

Kulturne novice

Pri deželnih izbirnih tekmovanjih za vsedržno revijo mladih koncertistov je izbrala komisija, ki ji je predsedoval skladatelj Orazio Fiume, za finalno tekmovanje štiri mlade glasbenike. Ti so pianista Lorenzo Baldini in Rina Cellini in duo flavte in klavirja Miloš Pahor in Dina Slama.

Istrski skladatelj Luigi Dallapiccola — doma je iz Pazina — je dopolnil 60 let. Ta njegov življenjski jubilej so te dni počastili v Milanu s koncertom v okviru prireditev »Glasbeni popoldnevi«. Na koncertu so izvajali njegova dela.

V baru »Alcione« v Trstu razstavlja 25-letni Bosanec Berber Mersad, ki je pred dvema letoma dovršil študij na umetnostni akademiji v Ljubljani. Razstavlja jedkanice v posebni tehniki, ki dopušča samo en izvod.

Stara goriška urarska obrt

»Kje pa je tu na razstavi kaka taka častljiva ura na uteži in v visoki omari?« povprašam prav radovedno.

»Tamle v kotu je,« se posmehne in me pelje k številki 25. »Malokdo jo pogleda, ker se zdi obiskovavcem na zunaj premalo lepa. Zdi se mi, da je prav starinsko in dobro delo.«

Pristopi bliže in prebere na številčnici ime mojstra »Anton Pavlica« in staro letnico. V razstavnem seznamu vidiva, da je ura last baronov Lanthieri. Takoj se mi posveti. Baroni so živeli v Ribemberku, rodbina Pavlicev tudi, in sicer pod njih gradom v vasi, v kraju z domačim imenom »Furlanica«. Naravno je torej, da je graščak naročil uro pri svojem soobčanu ki se je pozneje preselil kot mojster v Gorico. Zato se brž utrne novo vprašanje.

»Je urarska obrt v Gorici že stara in kdo so bili nekdanji mojstri?«

»Ja, že tu na razstavi lahko vidimo« razlaga mojster Darko, »da so bili v Gorici že pred dvesto leti prav spretni urarski mojstri, bodisi kar se tiče notranjega ali zunanjega »grušta«. Med njimi je pa bilo res dosti pravih urarjev iz naših krajev. Ne mislim se hvaliti, toda tudi Šuligoji so bili med njimi.«

»Odkod so pa prišli?«

»E, s Kanaškega so, pravzaprav. Bila sta brata Jakob in Martin. Obrti sta se izučila v Gradcu, dobila sta mojstrsko spričevalo.

Ne kot danes, ko vsakdo lahko odpre urarno, pa še ure ne zna prav naviti. Moj oče je potem delal dvajset let v Kanalu kot urar. Leta 1901 je pa prišel v Gorico in je odprl delavnico na Blančah. Delo je bilo težavno pri petrolejkah, ki so imele spredaj obešeno stekleno kroglo napolnjeno z vodo, da se je luč odbijala v eno smer. Vse kose pri uri je bilo treba izdelati kar na domačem stružniku in to je bila natančna mojstrovina. Danes dobimo že vse vzmeti in osi iz tovarne. V svoji urarni jih moram imeti najmanj pet tisoč, da ustrezem vsem kupovavcem. De'lo je danes vse drugačno kot nekoč, a brez prave strokovne izvežbanosti tudi ne gre.«

»Koliko pa je še urarjev v Gorici?«, me sili vprašati radovednost.

»Hm, kaj bi rekel? Pravih urarjev še za prste obeh rok premalo. Urarskih trgovin je pa kakih dvajset. In tako je povsod. Naša obrt se industrializira. Ni več umetnost, kot je bila še za časa naših očetov, od katerih je imam tudi jaz še nekaj v prstih.«

Med razgovorom sva prišla do Šuligojeve urarne v nekdanji Gosposki ulici. »Moram stopiti noter, ker je terba stenske ure ob točnem času naviti,« se poslavlja morda eden izmed zadnjih naših urarskih mojstrov v Gorici. Potem pa še doda v svojem filozofskem nasmehu: »Tiste naše ta zadnje, ob koncu, pa ne bo več znal noben mojster več naviti.«

B
A
R
R
E
E

Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

283. Barea je bil popolnoma pozabil na McTaggarta. Zgrudil se je v sneg, v katerem so se videli zadnji odtisi Nepeesinih nog. Videl jo je, kako je skočila v globino. Hotel je skočiti za njo, kot sta to delala poleti pri jezercu, toda ni mogel. Zalajal je, da bi jo priklical. Odgovora ni dobil. Nenadoma ga je postalo strah.

284. Splazil se je od roba prepada in zavohal McTaggartovo sled. Zarenčal je. Skoraj bi želja po maščevanju premagala hrepenenje po Nepeesi. Vendar je bilo hrepenenje močnejše. Gnalo ga je, da se je spustil po strmi stezici, kjer sta z Nepeeso včasih iskala vijolice, na dno kanjona. Zaustavil se je na bregu nezamrznjene brzice.

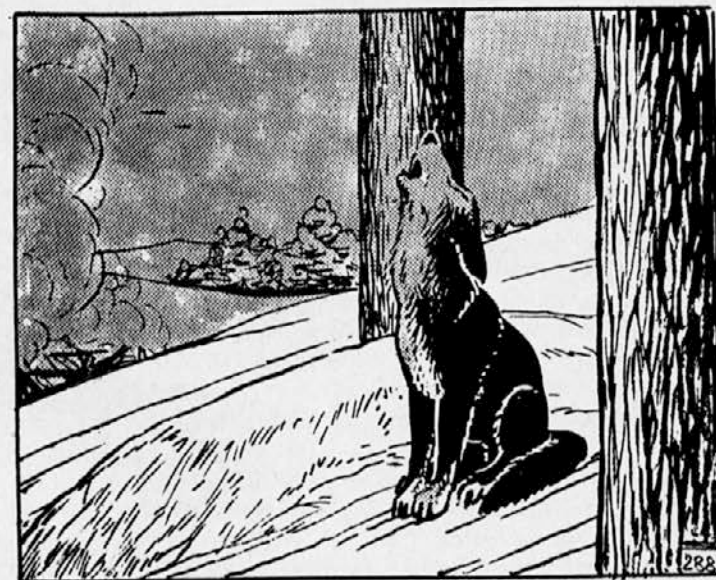
285. Spet je začel klicati Nepeeso, v njegove klice pa se je vse bolj mešalo žalostno, jokajoče cviljenje, ki je razodevalo, da že ne pričakuje več odgovora. Katera neznana sila mu je začela prišepetavati skrivnostno bridki resnici? Barea jo je razumel. Zacvilil je tako žalostno, da se je McTaggart na poti domov ves stresel.

286. Barea je zavohal dim in se napotil od prepada proti hiši. Ko je prišel ia jaso, Pierrotovega doma ni bilo več. Gost dim se je dvigal nad pogoriščem. Barea je dolgo časa sedel, gledal in razmišljal. V kratki uri se je njegov svet tako močno spremenil! Ni bilo več hiše, ne Nepeese, ne Pierrota. Vsega tega ni mogel razumeti.

287. Sele čez dolgo časa se je Barea splazil izpod nizkih vej. Previdno se je izognil tlečim ostankom pogorišča in se počasi bližal pasji ogradi. Ko je stopal mimo visoke smreke, se je za minuto ustavil in pazljivo ovohaval gomilo pod svežim snegom. Ko je šel dalje, so bili njegovi koraki še bolj žalostni kakor prej.

288. Pasja ograda je bila odprta in prazna. Mc Taggart je prepodil pse. Spet je Barea sedel in žalostno zacvilil. Poslavljaj se je od Pierrota. Ko je ob robu prepada ža oval za Nepeeso, je bilo njegovo zavijanje premešano z dvomom, z negotovim upanjem. Sedaj je zvenelo drugače. Trije sežnji zemlje Bareaju niso mogli prikriti resnice...